

Lainsäädännön arviointineuvosto

Lausunto Dnro: VN/16572/2021-VNK-2

6.8.2021

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain ja ratalain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa kuvataan eri näkökulmista esityksen taustaa, perusteluja, tavoitteita ja ehdotuksia toimenpiteistä. Lakiehdotusluonnoksessa esitetyn arvion mukaan lakimuutoksen vaikutukset olisivat vähäisiä kaikille osapuolille. Esitysluonnoksen arviot keskittyvät välittömiin vaikutuksiin, joista esitetään myös määrällisiä kuvauksia ja arvioita.

Esitysluonnoksen keskeisimmät kehittämiskohteet ovat:

- i) Esitysluonnoksen vaikutusarvioita tulisi laajentaa koskemaan epäsuoria vaikutuksia, koska ne ovat uudistuksen kannalta olennaisia.
- ii) Eri tahoille suuntautuvia vaikutuksia tulisi arvioida tarkemmin esimerkiksi liikenteen sujuvuuden ja kustannustehokkuuden sekä liikenneonnettomuuksien vähenemisten näkökulmista.
- iii) Esitysluonnoksessa tulisi esittää arvioita uudistuksen viranomaisvaikutuksista paitsi lyhyellä myös pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi tieliikenteen suunnitteluun, teiden rakentamiseen ja väylien käyttöönottoon liittyen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1 Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö¹

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua lakia sekä ratalakia. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön tieninfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta annetun direktiivin 2008/96/EY muuttamista koskevan direktiivi (EU) 2019/1936. Tieturvallisuudirektiivin muutokset koskevat liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 3 a lukua, jossa säädetään tieturvallisuuden hallinnasta Euroopan laajuisen tieverkon maanteillä. Olennaisimmat muutokset koskisivat muun muassa lain soveltamisalan laajennusta, tieosuuksien luokittelun korvaavaa verkon laajuista tieturvallisuusarviointia sekä tieturvallisuusarviointien perusteella tehtäviä seurantatoimia. Mainittujen muutosten lisäksi tienpidon viranomaisvalvontaa koskevaan sääntelyyn sekä muihin maantienlain tarkempiin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia. Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain sekä ratalain muutoksilla säädettäisiin valtoiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista niiden maanteiden ja rautateiden hankkeiden

¹ Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen "esityksen pääasiallinen sisältö"-jaksosta.

osalta, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2021.

2 Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta ilmenee vaikutusarvioinnin kannalta kohtuullisella tarkkuudella sääntelyn nykytila, lakimuutoksen tausta ja tehtävät ehdotukset.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi tuoda selkeämmin esiin, miten kansallinen liikkumavara näkyy säädöksen toimenpiteissä.

Esitysluonnoksesta ilmenee, että uudistuksen suorat vaikutukset olisivat pieniä. Epäsuorien vaikutusten, kuten tienpidon kustannusten, osalta esitysluonnoksessa ei esitetä arvioita, muun muassa siksi, että EU-komission täytäntöönpanosäädöksistä ei vielä ole tietoja.

Arviointineuvosto katsoo, että myös epäsuorista vaikutuksista tulisi esittää vähintään suuntaa-antavia arvioita, koska tällaiset vaikutukset ovat lakiuudistuksen perimmäinen tavoite. Esitysluonnoksesta ilmenee esimerkiksi, että keskeisiä direktiivillä tavoiteltuja toimenpiteitä olisivat suojattomien tienkäyttäjien suojelu ja uuden teknologian käyttöönoton tehostaminen. Näin ollen esitysluonnoksessa tulisi kuvata nykytilaa ns. suojattomien tienkäyttäjien näkökulmasta sekä uudistuksen vaikutuksia tämän kohderyhmän tilanteeseen. Samoin uuden liikenneturvallisuuteen liittyvän teknologian aiempaa paremmalla huomioimisella voi olla vaikutuksia liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen, joita tulisi käsitellä tarkemmin esitysluonnoksessa. Myös määrällisiä arvioita tulisi esittää. Määrällisten arvioiden epävarmuus tulisi huomioida esittämällä arviot vaihteluvälien avulla.

Arviointineuvosto pitää myöntesenä, että esitysluonnoksessa käsitellään vaihtoehtoisia toimintatapoja. *Arviointineuvosto suosittelee*, että vaihtoehtoisten sääntelyratkaisujen keskeisiä vaikutuksia kuvattaisiin myös määrällisesti, koska se mahdollistaisi tarkemman vaihtoehtojen vertailun.

Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnoksessa noudatetaan vaikutusten esittämisessä oikeusministeriön ohjeen mallia vaikutusten esittämisjärjestyksestä: taloudelliset vaikutukset, vaikutukset viranomaisiin, ympäristövaikutukset, muut yhteiskunnalliset vaikutukset.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen taloudelliset vaikutukset –jaksossa tulisi käsitellä uudistuksen taloudellisia vaikutuksia sekä suorien että epäsuorien vaikutusten näkökulmasta. Esitysluonnoksesta ilmenee nykyisellään vain suorat vaikutukset. Epäsuorien vaikutusten potentiaalisesta mittaluokasta lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi tulevan kymmenen vuoden jaksolla, tulisi esittää suuntaa-antava arvio.

Arviointineuvosto katsoo, että lakiehdotuksen vaikutuksista eri tyyppisiin yrityksiin tulisi esittää arvioita. Nykyisessä muodossa esitysluonnoksessa arvioidaan, että vaikutuksia yrityksille tai yksityisille toimijoille ei olisi. Tämä voi päteä suoriin vaikutuksiin, mutta epäsuorien vaikutusten osalta tilanne voi olla erilainen, mikä tulisi ottaa huomioon vaikutusarvioissa. Esimerkiksi, millaisia taloudellisia vaikutuksia aiheutuisi paremman liikenteen sujuvuuden ja kustannustehokkuuden sekä liikenneonnettomuuksien vähenemisten seurauksena?

2.3 Viranomaisvaikutukset

Esitysluonnoksen arvon mukaan uudistuksella olisi suoria vaikutuksia etenkin viranomaisiin. Näiden vaikutusten arvioidaan kuitenkin olevan pieniä.

Arviointineuvosto katsoo, että arviot uudistuksen suorista viranomaisvaikutuksista ovat pääosin riittäviä. Koska uudistuksella olisi myös välillisiä vaikutuksia, tulisi viranomaisvaikutuksia arvioida myös tältä osin. Näitä vaikutuksia käsitellään esitysluonnoksessa vain lyhyesti. Esitysluonnoksessa tulisi esimerkiksi arvioida, millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi pidemmällä aikavälillä tieliikenteen suunnitteluun ja rakentamiseen.

2.4 Ympäristövaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen toimenpiteiden mahdollisia epäsuoria ympäristö- ja ilmastovaikutuksia tulisi käsitellä vähintään lyhyesti esitysluonnoksessa. Nykyisessä muodossaan esitysluonnoksen vaikutusarvio keskittyy ympäristövaikutusten arvioinnin tekniseen toteutukseen liittyviin näkökulmiin.

2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksella voi olla erilaisia epäsuoria vaikutuksia eri alueiden näkökulmasta. Vaikutuksia tulisi arvioida esitysluonnoksessa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen sukupuolivaikutuksia tulisi vielä täsmentää. Mikäli uudistuksella on myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi liikenneonnettomuuksien vähenemisenä, ja kun esitysluonnoksen mukaan liikenneonnettomuuksien vaikutukset kohdistuvat pääosin miehiin, esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia etenkin miehiin.

3 Muut asiat

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain ja ratalain muuttamisesta, jonka Liikenne- ja viestintäministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 17.6.2021. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa osittain¹ säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 6. elokuuta 2021

Leila Kostainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Antti Moisio

Arviointineuvos, arviointineuvoston sihteeri

ⁱ Arviointineuvoston käyttämät lausumat ovat:

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia esitysluonnokseen.
2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos on puutteellinen säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen näkökulmasta. Esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
5. Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita. Esitysluonnoksen pohjalta ei todennäköisesti pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi. *

* Viimeinen virke voidaan jättää pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.